

AZ ISKOLAI KUDARC KUTATÁSA – MODELLEK, MEGKÖZELÍTÉSEK ÉS MÓDSZERTAN

SZ-1

Gál Zita*, Tóth Edit*, Jámbori Szilvia**

*Szegedi Tudományegyetem, Neveléstudományi Intézet

**Szegedi Tudományegyetem, Pszichológiai Intézet

Kulcsszavak: integratív modell; változó- és mintázatorientált elemzés; személyes és környezeti tényezők

Az iskolai kudarc jelensége, a diákok által megítélt kudarcélmény okainak, fennmaradásának, kezelésének és megelőzésének vizsgálata az elmúlt időszak kiemelt terület a kutatásokban. Számos modell és megközelítés jelent meg az iskolai kudarc vizsgálatában, a legújabb megközelítések azonban abban egyetértenek, hogy egy komplex jelenségről van szó (pl. Ibabe, 2016). E megközelítések szerint a kognitív tényezők mellett a nem kognitív és a környezeti tényezők fontos szerepet kapnak a kudarcélmények kialakulásában. Az előadás első részében az iskolai kudarcra mint komplex jelenséggel kapcsolatos modelleket és megközelítéseket tekintjük át. Azokra a személyes (kognitív és nem kognitív) és környezeti erőforrásokra fókuszálunk, amelyekre az eddigi kutatások kevésbé fordítottak figyelmet, illetve amelyekre a kudarcélmények megelőzésében, az iskolai kudarcok kezelésében támaszkodhatunk. Az előadás második részében felvázoljuk az általunk végzett négyéves longitudinális kutatás elméleti háttérét, céljait, az általunk vizsgált területeket és a mérőeszközöket. Bemutatjuk az iskolai kudarc azon nem kognitív meghatározóit, amelyek a longitudinális vizsgálatunk fókuszában állnak a kognitív tényezők mellett. A motivációs-szociális-érzelmi háttér kapcsán áttekintjük például a tanulási motiváció, az énkép, a mindset, a szociálisprobléma-megoldás jelentőségét, míg a környezeti meghatározók tekintetében olyan szülői és pedagógusi tényezőket, amelyek az iskolai kudarcélmények kialakulásában, illetve egy jövőbeli fejlesztőprogram kialakításában is fontos szerepet kaphatnak. Az előadás további részében a longitudinális kutatásunk módszertanára térünk ki, mely a 2021–2022-es tanévben 1. és 5. évfolyamos diákokra, majd évente történő követésére irányul. Az alsó tagozatos tanulókkal kétszemélyes, míg a felső tagozatos diákokkal csoportos helyzetben történnek a vizsgálatok, melynek keretében a mért területek vizsgálatára kvantitatív és kvalitatív módszereket egyaránt alkalmazunk (pl. kérdőív, interjú, történetelemzés). A mintázatok feltárásához a változóorientált megközelítés mellett mintázatorientált elemzéseket is végzünk. Ezáltal a mért változók különböző kombinációi alapján profilok hozhatók létre, melyek az iskolai kudarcok vezető okait és ezek rendszerét részletesen tudják feltárni. Longitudinális keretben lehetőségünk lesz a változások követésére is 1–4. és 5–8. évfolyamosok körében. Az eredményeink alapján egy olyan segítő-fejlesztő programot tervezünk, amelynek az iskolai kudarcok csökkentése a fókusza, a kudarcok okozta nehézségekkel való megküzdést fejleszti, illetve segíti, hogy a diákok folyamatosan tudjanak támaszkodni erősségeikre, ezáltal hosszú távú célja megelőzni az idő előtti iskolaelhagyást, mely az iskolai kudarc egyik leggyakrabban megjelenő következménye.

A kutatás az MTA Közoktatás-fejlesztési Kutatási Pályázat (2021–2025) keretében valósul meg.